

עומקא דפרשה

בס"ד, פרשת ראה תשס"ח

נושא הפרשה:

מחיקת השם

גליון ט'

...לא תעשון כן לה' אלקיכם יב, ד

מודיעין עילית

במה ללומדי התורה

הפלא 710

הרב אברהם דוב קרמר

גדר איסור מחיקת השם

בשו"ת בית אפרים (סימן סד) הק' אמאי לא ילפינן שעדל"ת ממחיקת מגילת סוטה דדוחה האיסור של לא תעשון כן לה' אלוקיכם, ותירץ בהרחבה, שכל האיסור של לא תעשון כן לה' אלוקיכם יסודו השחתה וקלקול כמו שצריך לעשות לע"ז, והאיסור הוא רק כשנעשה בדרך בזיון והשחתה, משא"כ בסוטה שאדרבה מוחק כדי לקיים את רצון ה' ליכא להאיסור כלל, דל"ה חפצא של השחתה אלא היא פעולה של בנין ותיקון, עיי"ש.

ויש להקשות על דבריו, דא"כ מדוע אמרינן שעיר הנדחת לא היתה ולא תהיה משום שנאמר ושרפת את כל שללה, ואין לך עיר שאין בה מזוזה ורחמנא אמר לא תעשון כן לה' אלוקיכם, וקשה הא שורף את המזוזה רק כדי לקיים את רצון בוראו ולא ח"ו כדי לבזותה ואין זה בכלל השחתה. ועיין מנ"ח (מצוה קא) שהוכיח מזה דע"כ לא אמרינן כסברא הנ"ל, עיי"ש. וא"כ הדק"ל אמאי לא ילפינן מסוטה שעדל"ת.

והנה במנ"ח (תסד) הביא את קושית האחרונים, דאפילו אי נימא שנחשבת שריפת מזוזה להשחתה, מ"מ אמאי לא נימא עדל"ת וקיום מצות עיר הנדחת ידחה ללאו דלא תעשון.

ושמעתי ממו"ר הגה"צ רבי הלל כגן זצ"ל שתירץ בשם רבו הגרש"ש זצ"ל, דעדל"ת שייך רק במקום שיש איסור מחמת הפעולה שהגברא עושה, ואם באותו זמן מקיים מ"ע שפיר אמרינן עדל"ת ונחשב שתוקן הלאו, כגון באיסור שעטנז שייך לומר שבמקום קיום מצות ציצית ידחה, אולם לא יתכן לומר למשל שקיום מצות תפילין תדחה ללאו של לא תגזול ויהיה שרי לגזול תפילין כדי להניחם. וטעמא דמלתא משום שכשהתורה אמרה לא תגזול רצונה הוא שהזולת לא יגזל [ולא שהגזולן לא יעשה מעשה גזילה], וממילא קיום מצוה של הגזולן לא יתקן את העוולה שנעשתה שחברו נגזל. וה"ה הכא האיסור של לא תעשון כן, אינו איסור על המעשה השחתה אלא שלא יושחתו הדברים המקודשים, שהמזוזה לא תישרף, וכיון שכן ל"ש לומר שקיום מצות עיה"נ תדחה ללאו של לא תעשון, שהרי אין האיסור מצד העשייה אלא מצד התוצאה, ודו"ק. [על יסודו של הגרש"ש שמעתי מהגר"י הקר שליט"א להקשות מדברי הרמב"ן בפרשת אמור שכתב דהפסוק "ובקוצרכם את קציר ארצכם לא תכלה" בא ללמדנו שמצות קצירת העומר לא תדחה את הלאו של לא תכלה פאת שדך, וליסודו של הגרש"ש איך ס"ד שתדחה מצות פאה שיסודה נתינה לעניים, יצ"ע].

ומעתה י"ל דל"ש לומר סברא הנ"ל במזוזה, דמאחר שביארנו דיסוד האיסור הוא שהחפץ לא ישחת ושהמזוזה לא תשרף, אסור לשורפה אפילו עבור מטרה נעלה, דמ"מ נחשב הדבר שנעשה כאן מציאות של השחתה, ורצון התורה שהמזוזה לא תשחת. ובמגילת סוטה שנמחקת ע"פ המים שאני, דהתם התורה אמרה להדיא שרצונה שהשם ימחק וכל כתיבתה היא ע"מ שתמחה. ולכו איו כאו שום

ש"ה העי 11

הרב ש. אליהו גרסטל

איסור איבוד כתבי הקודש

כתוב בפר' ונתצתם את מזבחתם ושברתם את מצבתם ואשריהם תשרפון באש, ופסילי אלוהיהם תגדעון ואבדתם את שמם מן המקום ההוא. לא תעשון כן לד' אלוקיכם". ומכאן למדו איסור מחיקת שם ד' (שבת קכ., מכות כב.). והנה ז"ל הרמב"ם בסה"מ בל"ת והמצוה הס"ה היא שהזהירנו מנתוץ ומאבד בתי עבודת הקל יתעלה ומאבד ספרי הנבואה ומלמחוק השמות הנכבדים והדומה לזה.

ומבואר בדברי הרמב"ם שהאיסור הוא לא רק למחוק שם השם, אלא גם המאבד כתבי הקודש עובר על איסור זה, [וכן מבואר במנין הקצר שבריש ספר המדע ע"ש]. וכ"כ המג"א (קנט ט) דהמאבד כתבי הקודש בכלל הלאו דלא תעשון כן.

והנה המאבד שם מן השמות הקדושים לוקה מן התורה, כמ"ש הרמב"ם פ"ו מיסודי התורה ה"א, אולם לגבי כתבי הקודש כתב הרמב"ם שם ה"ח "כתבי הקודש כולן ופירושיהן וביאוריהן אסור לשרוף אותן או לאבדן ביד, והמאבד ביד לוקה מכת מרדות".

הרי שביד החזקה הרמב"ם גוקט שהמאבד כתבי הקודש אינו בכלל הלאו, ולכן אינו לוקה ארבעים, אלא מכת מרדות ככל העובר על דרבנן (וכמש"כ הכ"מ שם). ואכן התשב"ץ (ח"א ב) מסיק דלאבד כתבי הקודש אינו אסור מה"ת, רק מדרבנן, ולפ"ז צ"ל כמש"כ בעין יצחק [ח"א או"ח סי' ה' אות י"ט] דהרמב"ם חזר בו ממ"ש במנין המצוות, וזה דוחק.

ובאבני נזר [או"ח סי' ל"ד אות י"ז] כתב דמאבד כתבי הקודש הוא אסור מה"ת, ועובר על לאו זה אלא דלא לוקה מה"ת, רק מכת מרדות, וצ"ב דאם הוא איסור מה"ת אמאי לא לוקים.

ונראה לבאר בהקדם דברי החזו"א [נשים סי' קמ"ח עמ"ס קידושין דף לב]. בדעת הרשב"א [יבמות ו.] שגם בדבר שאין בו הנאה לאב, מצוה לשמוע בקול אביו, אלא שאין בכח עשה זה לדחות ל"ת [כך פי' הגר"א יו"ד סי' ר"מ ס"ק ל"ו בדברי הרשב"א]. ומבאר החזו"א שעיקר העשה שהתורה ציותה הוא כיבוד שיש בו הנאה לאב כגון מלבישו מאכילו וכדומה, ועשה זה בכוחו לדחות ל"ת (ככל עשה שדוחה ל"ת), ובדבר שאין בו הנאה יש ג"כ חיוב מדאי' לשמוע בקולו, שהרי רצון התורה בכיבוד אב ומוראו, אולם כיון שזה לא עיקר העשה אינו דוחה ל"ת.

העולה מדברי החזו"א שיש ב' גדרים במצות התורה: עצם הדבר שהתורה חייבה וזה עיקר העשה, ומלבד זה ישנם פרטים היוצאים מהעשה משום דזה רצון התורה, וזה ג"כ דאו', אבל אינו כעיקר המ"ע.

ובכן גם לענייני י"ל בדרך זו, דעיקר הל"ת הוא שהתורה אסרה לאבד שמות הקדשים, וכמו שכתוב "ואבדתם את שמם, לא תעשון כן לה'..." , אלא שיש ללמוד מזה שרצון התורה הוא שלא נאבד כל הדברים ששם שמים נקרא עליהם, וזה כולל גם שאר כתבי הקודש (והרה"ג א. גלעזר שליט"א הוסיף ע"פ הרמב"ן דכל התורה שמותיו של הקב"ה), אלא שהם חלוקים לענין מלקות. דחיוב מלקות הוא על עצם מה שהתורה אסרה, אבל על מה שהוא נלמד מן האיסור הזה, אין מלקות ארבעים רק מ"מ.

נמצא שאין כאן סתירה בדברי הרמב"ם, דלגבי מנין המצוות, ודאי דשייך לכלול כל מה שהתורה אוסרת, וזה כולל גם מאבד כתבי הקודש, שהרי זה מענין המצוה ורצון ה' לא לאבד כל דבר קדוש, אבל דין מלקות הוא דוקא בעיקר האיסור. וא"ש דברי המג"א שהמאבד כתבי הקודש הוא איסור דאורייתא.

מחיקת השם ע"י כתיבה

יש לדון במי שכתב שם כגון א-ל ונתכוון לשם קדושת השם ורוצה להוסיף אותיות מלפניו או אחריו לשנותו לתיבת חול כגון שיוסיף א' בסופו ויהיה "אלא" או יש'ר' לפניו ויהיה ישראל וכן כשכתב י-ה ורוצה להוסיף ו'ד'ה' ויהיה יהודה האם נחשב כמוחק השם במה שמשנה משמעותו משם קודש לחול.

ונחלקו בזה הפוס' אי חשיב מחיקה דאורייתא או דרבנן או גרם מחיקה, ויש סוברים שאין בזה איסור דמחיקה אך אסור מטעם אחר. הנה ביו"ד (ורע"ו סי"ב) כתוב במי שצריך לכתוב יהודה ושכח לכתוב ד' יתלה את הד' למעלה וכתב הלבוש הטעם הואיל ולא נתכוון לקדש את השם, והוציא מזה הא"ר (או"ח קמב) דאם היה מתכוון לשם היה אסור להוסיף ד' וכתב בנדון מי שכתב ק-ל בס"ת ואח"כ ראה שהחסיר כמה תיבות ורוצה להוסיף תיבות לפניו באופן שיהיה נקרא "אל" של חול דאסור כיון שכוונתו לשם אסור לשנות הקריאה ועוד דעי"ז יבוא ח"ו למחיקה כי הדורות הבאים לא ידעו שזה היה שם עכ"ל. והבין הגרעק"א (בהגהות לשו"ע שם ובתשו' סי' ע') דכוונתו בטעם הראשון דבמה שתולה הד' חשיב מוחק השם. ויבואר להלן דישי שפי' דבריו באופן אחר.

הבני יונה שם סי"ב כ' דאם נתכוון לקדש השם אסור לתלות הד' דמה לי מחיקה ומה לי תלייה, ובס"ט כתב וז"ל כל מקום שאסור למחוק שם או טפלו אסור ג"כ למחוק בגרמא דיליה כגון לתלות ד' בהוי"ה שיהיה נקרא יהודה ע"כ, משמע קצת דקרי ליה מוחק ע"י גרמא ואינו מוכרח. וכן בתשובותיו (מעיל צדקה נה) נקט לאסור מחיקה כה"ג.

דעת החת"ס (יו"ד רסג) דחשיב מחיקה ממש מדאורייתא ולא רק גרמא, דגרם היינו כמי שיש לו שם על בשרו ויורד לטבול שאינו עושה מעשה וממילא נמחק אבל כל שעושה מעשה אף שאינו בגוף השם, מ"מ כיון שע"י מעשה שלו נמחק הו"ל מחיקה גמורה ואסור.

דעת העבודת הגרשוני (צה) להתיר במי שכתב אלקיכם במקום אלקים, שיכול לתקן לעשות מהכ' מ' שתומה ואח"כ תו לא שייכא מ' אחרונה להשם ורשאי למוחקה. וכ' דהגם שיש לפקפק שע"י שעושה את הכ' למ' דוחה את המ' האחרונה שלא תהא נטפלת להשם מ"מ עדיף תיקון זה מתקונים אחרים. הרי דעתו להתיר בכה"ג וס"ל דל"ח מחיקה כיון שאינו עושה מעשה בגוף האות.

הגרעק"א בתשו' (מהדו"ק ע) דן בס"ת שהיה כתוב בפרשת ויחי בפסוק ויאמר יעקב אל יוסף א-ל שקי וגו' והיה כתוב ויאמר יעקב א-ל שקי, ודן לתקן ולתלות תיבות יוסף א-ל בין א-ל לשקי, וכתב דלפי הלבוש והא"ר יהיה אסור שמא ה"א-ל" נכתב לשם קדושה וע"י שמוסיף תיבות יהיה נקרא "אל יוסף" בלשון חול. והביא להעבירה דמתיר וגם הוכיח להתיר מתשובת הב"ח סי' קי"ג [ועי' קסת הסופר סי' י"ב בלשכ"ה סק"ח שדחה הראיה מהב"ח ואכמ"ל]. וע"כ דכיון שאינו עושה מעשה בגוף האות ל"ח מחיקה וא"כ י"ל דגם הלבוש דאוסר הוא רק מדרבנן דדמי למחיקה ומעתה יש להקל כיון שהוא ספק דשמא תיבת א-ל נכתבה לשם חול. וכ' דמטעם זה יש להקל גם בחשש הא"ר שמא יבוא למוחקו דבספק אין להחמיר כ"כ.

אבל המקדש מעט (ורעו בגיה"ק סקט"ו) כ' דכה"ג ל"ח אפי' גרם מחיקה, כיון שלא נמחק השם מן העולם,

היתר מחיקת השם – קיום העולם

בספר החינוך (מצוה תלז): "שלא למחות ספרי הקודש והשמות של הקדוש ברוך הוא הכתובים שם, וכן בתי עבודת הקודש... ששם הקדוש ברוך הוא נקרא עליהם...". אולם יש ואיסור חמור זה נדחה.

הראשון, נתפרש בפרשת סוטה (במדבר ה, כג): "וכתב את האלות האלה הכהן בספר, ומחה אל מי המרים". ואמרו חז"ל (סוכה גג) "לעשות שלום בין איש לאשתו, אמרה תורה, שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים".

השני, דרשוהו חז"ל (והובא ברש"י כאן): "אמר רבי ישמעאל וכי תעלה על דעתך שישראל נותצין המזבחות, אלא שלא יעשו כמעשיהם ויגרמו עונותיכם למקדש אבותיכם ליחרב". כאשר ישראל חוטאים, נחרב המקדש – "ששם הקב"ה נקרא עליהם" (ל' החינוך), והרי זה בכלל "מחיקת השם".

השלישי, מכללא איתמר ולא בפירוש. בשעה שירד משה רבינו מהר סיני ולוחות העדות בידו, וכשראה את העגל והמחולות – מה עשה מש"ר? שבר את הלוחות! – והרי מחק בשבירה זו כמה וכמה שמות קודש הכתובים בו! (כמו שהעיר בדעת קדושים רעו, ד). הצד השווה שבהם, הוא סילוק השכינה מישראל – אם משום חטאי ישראל בעגל או בכלל; אם משום חסרון בשלום בין איש לאשתו – כדרשת חז"ל בפרשה זו (סוטה יז): "זכו – שכינה ביניהם, לא זכו – אש אוכלתן".

כי כאשר אין השכינה שורה, נשמטת זכות הקיום – איש ואשה ש"אש אוכלתן"; בחטא העגל שאמר הקב"ה "יחר אפי בהם ואכלם" (שמות לב, י); ובעוונות בכללותן הגורמים חיוב כליה לישראל.

ומאחר ונשמטת זכות הקיום, שמא תאמר שוב אין להם תקנה? לא כי, אלא מחיקת השם היא תקנתם: באיש ואשה – מחיקת השמות אל המים; בחטא העגל – שבירת הלוחות; ובעוונות כלל ישראל – חורבן הבית.

מקרים אלו, שהם מצב שבשום אופן אינו יכול להמשך כמות שהוא, יש צורך בביטול מוחלט של המצב הקודם – ע"י מחיקת השם המורה על הוויית וכווח כל העולמות, ויצירה של עולם חדש ונעלה יותר, המתואם למצבם העכשווי. זוהי התקנה למצב שמטבעו אמור להיות כליון מוחלט – מחיקה שהיא תקנה!

עולם חדש ונעלה זה בא לידי ביטוי בסוטה: "אם היתה יולדת בצער היתה יולדת ברווח, נקבות יולדת זכרים, שחורים יולדת לבנים קצרים יולדת ארוכים, יולדת לשתי שנים יולדת בכל שנה, יולדת אחד יולדת שנים" (במדבר רבה ט, כה).

גם לאחר חטא העגל, כאשר ניתנו להם הלוחות השניות, תחת אשר בראשונה כל התורה היתה בכתב – ניתנה להם התורה שבעל פה, ועי"ז "נתעלו בה ישראל מעלה גדולה יותר" (ש"ת בית הלוי ח"ג דרוש יח, עי"ש בהרחבה והטעמה).

ומתוך כך נמצאנו למדים פשר "זמירתו" של אסף, על "ששפך חמתו על העצים ועל האבנים, ולא שפך חמתו על ישראל" (איכ"ר ד, יד) – לא רק על מניעת שפיכת החימה על כלל ישראל זימר אסף, אלא גם על עצם שפיכת החימה על העצים והאבנים, כי ב"מחיקת השם" זו, טמונה יצירה חדשה של כלל ישראל – חורבן הבית וגלות ישראל, שכולה תהליך של זיכוך להבאת ישראל אל היעוד והתכלית המצופה של "ואברתה לכם ברית עולם" (הפטרת ראה).

איסור מחיקה

מכות כב. המוחק את השם בהליכתו, אזהרתיה מהכא ואבדתם את שמם וגו' לא תעשון כן לה' אלקיכם.

ובשבועות לה. אלו הן שמות שאין נמחקין וכו'.

רמב"ם פ"ו מהל' יסוה"ת ה"א- כל המאבד שם מן השמות הקדושים שנקרא בהן הקב"ה לוקה מן התורה שהרי הוא אומר בע"ז ואבדתם את שמם מן המקום ההוא לא תעשון כן לה' אלקיכם.

בסה"מ (סה) כ' שהזהירנו מנתוץ ומאבד בתי עבודת האל יתעלה ומאבד ספרי הנבואה ומלמחוק השמות הנכבדים והדומה לזה. ומשמע מל' דהם איסורים נפרדים הכלולים בלאו אחד. אבל בחינוך מבואר **דהכל אחד דכ' [תלז] שלא נאבד ונמחה הדברים ששם הקב"ה נקרא עליהם, כגון ביהמ"ק וספרי הקדש ושמותיו היקרים ב"ה.** ועל כ"ז נאמר לא תעשון כן לה' אלקיכם. וכ"נ דעת הרמב"ן שכ' (בפר') דמוחק את ה' הוא כנותץ אבן מהמזבח.

ועד"ז נחלקו האחר' בטעם דלוקין ע"ז אע"פ דלכאור' הוא לאו שבכללות. דהמנ"ח כ' **דל"ח בכללות** דהכל ענין אחד, והוא כד' הרמב"ן והחינוך. אבל דעת מהר"י אבוהב דלוקין **אע"פ דהוי לאו שבכללות** ופ"י המעשה רקח משום דהכל מפורש בתורה, ולכאור' זו ד' הרמב"ם.

בשו"ת בית דוד (כב) הוכיח דאינו **אביזרייהו דע"ז** שהרי הותר למחות משום פקו"נ (בסוכה נג. ע"י לק') וע"י ערול"נ בסוכה שם דאינו בכלל ע"ז וגם לא בכלל חילול ה'. אכן יש מהאחרונים שכ' שם דאף למסקנא שהותר למחוק הוא בכלל אביזרייהו, אלא דילפינן מסוטה שכשיש צורך גדול במחיקה, הקב"ה מוחל על כבודו.

לשמה

נחלקו הפוס' אם דוקא כשנכתב לשם קדש, ע"י שד"ח ח"ד (עמ' 180) באריכות. וילה"ר מהגמ' בשבת קטז. ובסוכה נג. ועוד ומה לעשות שלום וכו' אמרה תורה **שמי שנכתב בקדושה ימחה.** והש"ך (רעו, יב) התיר למחוק לצורך תיקון. אבל רוה"פ כ' לאסור ע"י רדב"ז (ח"א עז). וע"י אור"ש תפילין פ"א הט"ו, וע"י חזו"א אור"ח וסק"ג דגם שם שאינו קדוש לס"ת מ"מ יש בו קדושה שאסור למחוק.

שיעור המחיקה

תוספתא מכות פ"ד ה"ה- ר' ישמעאל אומר המוחק אות אחת מן השם עובר בל"ת. [וע"י מנחות ל: ובירוש' סוטה פ"ג ה"ג [מובא בתוס'] כמה ימחק תני רבי חנין ב"ש אומרים אחת ובה"א שתיים, א"ר אילעי טעמא דב"ה כדי לכתוב י"ה]. וכ"ה ברמב"ם ה"ב כל המוחק אפי' אות אחת משבעה שמות אלו לוקה.

ובפחות מאות נח' האחרונים: המנ"ח (תלז) כ' דוקא מחק אות, אבל מחק קצת מהאות ועדיין האות ניכר ל"ה מוחק כלל דכיון שהשם נקרא יפה מה איכפת, זה לא הוי איבוד כלל. [וכ' שם דמ"ש בס' משנת חכמים שאפי' קוצו של יוד חייב הוא דוקא כשמקלקל היוד]. ובנוב"ת יו"ד קסט ג"כ פשי"ל שאינו חייב במקצת האות, אבל כ' דאיכא איסור דרבנן דלא גרע מהנטפל לשם שאסור מד"ס [שבועות לה:].

אך ד' הרמ"ע (לו) ועבוה"ג (צה) וגיה"ק (כא) דאפי' נקודה אחת היא איסור דאורייתא. **דחצי שיעור אסור מה"ת.**

וראיה דאיכא איסור דרבנן, הובא בשם הגר"ז [פניני הגר"ז ענ"ב ח], מהב"י סו"ס רעו דכשנדבקו אותיות ה'

גרם מחיקה

שבת קכ: גרם מחיקה שרי, דכתיב לא תעשון כן עשיה הוא דאסור. ונח' הפוס' אם מותר לגמרי:

ברמב"ם פ"ו מיסוה"ת ה"ו כ' היה שם כתוב על בשרו כורך עליו גמי [מפני שאסור לעמוד ערום בפניו] וטובל. וכ' הכס"מ משום דגרם מחיקה שרי. וכ"ד השלטי גבורים סנהדרין פ"ז ושבועות פ"ד דגרם מחיקה **מותר לגמרי**, והוכיח כן גם מההגמ"י. וכן בפ"ת רעו סק"ט.

והק' הערול"נ ממעשה דדוד (בסוכה נג. ע"י לק') הרי הוי גרם מחיקה ולמה צריך ק"ו מסוטה להתיר (ע"ש מ"ש). ובבית דוד תי' דכיון שנמחק ע"י המים הוי **כמאבד בידיים**.

כדמוכח בשבת קטו: דשקען בספל מים ועבר משום מחיקה [וכ' הר"ן דהוי מעשה בידיים]. וע"י בערוה"ש

(רעו, לו) דאף דגרמא מותר מ"מ **אסור לגרום הגרמא** [כגון להעמיד מים בסמוך כדי שיישפכו וימחקו] דז"ג עשיה גמורה. [ויישב עפ"ז דהטוש"ע לא הביאו האי דינא, ע"ש].

אך הרדב"ז (ח"ה א"תכ) מפ' בד' הרמב"ם דרק טבילת מצוה מותרת אבל של רשות אסורה, וכ' השד"ח בדעתו דגרם

מחיקה אסור מדרבנן. וכ"כ הנוב"ל אור"ח יז דאיסור גרם מחיקה [מדרבנן] משום בזיון השם. וכן מבואר בפ"ת יו"ד

רעא ג שהביא מהבני יונה דאין לכתוב באופן שכשמתיישן הקלף מתפורר הכתב כיון שגורם מחיקת השם. וכ"מ

במ"ב [ושע"ת] ס' א סק"ד דאסור. וע"י ס' חסידים ס' תתקי שלא להניח אוכל אצל הספרים שמביא עכברים וגורם

למחיקת השם. [אמנם יתכן לדחות דעכברים גריעי מסתם מחיקה ולכן אסור אף בגרמא].

הערול"נ בסוכה (שם) הביא קו' הזית רענן פר' בשלח איך השליך משה שם המפורש ליאור להעלות את **ארונו של**

יוסף, ותי' דגרם מחיקה שרי [ולהנ"ל דנתניה במים הוי מעשה בידיים, צ"ע]. וכ' ע"ז דמעיקרא לק"מ כיון שהיה

קודם מ"ת ולא נצטוו על מחיקת ה' ואפי' אם קיים המצוות א"א להחמיר ולבטל שבועת יוסף. וע"י מ"ש בזה

בשיחות מוסר תשל"ב טז.

במרה שהשליך מש"ר עץ אל המים אי' בתיב"ע **"וכתב עלוי שמא רבא ויקירא וטלק לגו מיא"** והק' במשאת

המלך היאך הותר למחוק ה' ותי' כנ"ל דקודם מ"ת שרי.

במקום פקו"נ

בסוכה נג. [ומכות יא.] בשעה שכרה דוד שיתין קפא תהומא בעא למישטפא עלמא אמר מהו למיכתב שם אחספא ומישדא בתהומא

וכו' מבואר דמותר למחות ה' כדי להציל העולם. אמנם הערול"נ הק' דמאי מבע"ל ול"ל ק"ו מסוטה והרי הוי

פיקו"נ, ותי' דנס' אם הוא בכלל חילול ה' שיהרג וא"י. [וע"י מ"ש במכות]. וכה"ק בס' יהושע (ח"ב פס"כ ס' מ) ותי'

דדוד היה מסופק אם יועיל, ובדבר איסור בסכנה מותר רק רפואה בדוקה, וע"ז הביא הק"ו מסוטה דנמחק מספק

דשמא לא תשתה. ובבית דוד (ז) תי' משום דהוא ענין סגולי עפ"י מ"ש הרמב"ם בפיה"מ יומא פ"ח מ"ו דההיתר

לדחות איסור במק"ס הוא רק ברפואה טבעית.

מגילת סוטה

סוטה כ. [מתני'] עד שלא נמחקה מגילה אמרה איני שותה מגילתה נגנזת. תוס' הביאו ירוש' [פ"ג ה"ג] תני נגנזת תחת צירו

של היכל, למה בשביל לשחקה. והאחרונים הק' היאך מותר לשחקה, ויש שהוכיחו מכאן דגרם מחיקה מותר. הבית אפרים

(יו"ד סא) דחה דשאני מגילת סוטה דלמחיקה ניתנה, וכ"כ בחי' רמ"ש. בשיירי הקרבן כ' על הירוש' דפליג על הבבלי ולית ליה

האי דרשא דלא תעשון כן, ומותר לאבד כתבי הקדש שאין בהם צורך. העין יצחק (ה סק"כ"ט) כ' דהשם נכתב על תנאי

ובאם לא תשתה אין בו קדושה. וכע"ז כ' הכלי חמדה שהיו נשאלין עליה. וע"י חזו"א (ידיים סח סק"ז) דפי' הירוש' שהשחיקה על הקלף ולא על הכתב.

שורש המצוה נגלה כי בנשת בני ישראל אל הקדש באימה ברתת בזיע, מתוך כך יכניסו בלבם הפחד והיראה גדולה אל השם ברוך הוא.

ספר המינוח מלווה תלז

ראינו לבאר כל בחינות הכבוד... הראשונה שאנו חייבים הוא לכבד את שמו הגדול ובכבוד שמו אנו מכבדים אותו כי הוא ושמו הכל דבר אחד, וכבוד שמו היינו שם ידו"ד ושאר השמות, ששם ידו"ד הוא המקור להם וצריך לנהוג בהם כבוד אם שלא לזרקן ומכל שכן שלא למוחקן, שהמוחק שם משמות הקדושים עובר בלאו. ולא מבעיא בכבוד ידו"ד אלא בתשמישי קדושה צריך לנהוג בהם כבוד, והטעם שכיון ששרתה הקדושה והארה העליונה באותיות ההם הקדושה מתפשטת בכל הענפים ההם וצריך לנהוג בהם כבוד, והיינו טעם שתשמישי קדושה צריכין גניזה, וזהו טעם לכבוד הספר תורה, שאחר שנודע שהתורה היא שמו כמבואר בזהר כמה פעמים, ויתבאר במקומו כמו ששמו נקרא נכבד כאומרו (בראשית כה נח), ליראה את השם הנכבד, גם התורה שהיא שמו צריך לכבדה לקום מפניה...

לאשית חכמה עשר היאלה פט"ז

"לא תעשון כן לה' אלהיכם". ...ואולי כי נתכוין הכתוב לרמוז שני פרטי דינים שישנם בדין המוחק שם משמותיו יתברך, אחד השם עצמו, ואחד הנטפל לה' מלאחריו. באומרו לה' הרי אזהרה על השם, ולא הוי"ה לבד, אלא שכל כיוצא בו משמותיו, וזה בנין אב להם, ואומרו אלהיכם רמוז לכ"ם שנטפלו לאלהים.

לוח החיים

ומה שאמר גדול השלום שהשם שנכתב בקדושה ימחה כדי לעשות שלום, דבר זה כי הש"י ג"כ שמו שלום ולפיכך אמרה תורה שימחה השם על המים לעשות השלום כי מחיקת השם הוא בשביל שמו של הש"י שהוא שלום, ודבר זה מבואר כי זה נקרא שהוא מוחק השם כדי לקיים השם שהוא שלום.

מהר"ל, נתיבות עולם, נתיב השלום פ"א

ד"ת למדורים השונים

יתקבלו בשמחה,

[גם הערות קצרות]

וא למחור ורעיו ו"ו דיחה ורצירות שח וזולתהו.

נושאי הגליגנות הבאים בס"ד:

פרשת שופטים – כל תשחית

פרשת כי תצא – מעקה

פרשת כי תבא – והלכת בדרכיו

פרשת נצבים – תשונה

המשך מעמ' 1 איבוד כתבי הקדש

ויסוד זה מוכח בעוד מקומות ברמב"ם, דהנה לענין איסור דלא תשחית את עצה, כתב הרמב"ם בסה"מ ל"ת נ"ז "וכן כל הפסד נכנס תחת לאו זה כגון מי שישרף בגד לריק או ישבר כלי לריק ג"כ הנה הוא עובר משום לא תשחית ולוקה". ואילו ביד החזקה כתב הרמב"ם בפ"ו מהלכות מלכים הלכה י' "ולא האילנות בלבד אלא כל המשבר כלים וקורע בגדים והורס בנין וסותם מעין ומאבד מאכלות דרך השחתה עובר בלא תשחית ואינו לוקה אלא מכת מרדות מדבריהם".

ולדברינו הנ"ל א"ש ואינה סתירה דאמנם זה כלול באיסור דאו', אבל אין מלקות רק על האיסור עצמו מה שאסרה התורה בפ"י היינו השחתת עצים, אבל בהשחתת שאר דברים הוא עובר על רצון ד' לכן חייב רק מ"מ, ודו"ק.

המשך מעמ' 2 מחיקה ע"י כתיבה

וכתב המק"מ דלש"י אם עבר ועשה כן עדיין יש איסור גמור למחוק השם, אך גם להסוברים דהוספת אותיות היא מחיקה מ"מ אם עבר ועשה כן עדיין אסור למחוק את השם דהוי מוחק אחר מוחק. (ועי' ס"ק ע"ז וגדו"ה ס"ק י"ח ס"ק כ"ב), והוא מוכח מהא"ר והגרע"א שאף למאי דס"ל דחשיב מחיקה חשש שמא יבוא למוחקו. ומה שהתיר העבוה"ג למחוק המ' עי' מק"מ ס"ק ס"ג וגדו"ה ס"ק כ"ב שתמה עליו, ועי' משנת הסופר סי' י"א ס"ז מה שתי'.

אח"כ מצאתי במנ"ח (תלז ג) שדן בכל הנ"ל מסברא דנפשיה וכתב דמסתבר דע"י תליה אינו נחשב מחיקה דתליה מהני להכשיר ולא לפסול, והשם כדקאי קאי, ואח"כ דן בשינוי הנקוד והוספת אותיות וצדד מסברא כהמק"מ דל"ח מוחק, וסיים דמ"מ הא הוי קלקול, והניח בצ"ע.

ויעוין ברכ"י יו"ד רע"ז סקכ"ו ובפ"י למ"ס פ"ד ה"ח שהביא למהר"י חאגיז שנסתפק בהיה כתוב א-ל בצירי והוסיף יהודה ונושאו חוול אי חשיר מוחה השח ורו לטונו נרח.

אלול בפתח

חברותא לזמן אלול

הכתובת:

9141217

קובעי עיתים

השאר הודעתך ונחזור אליך!

דרושים מתנדבים

ללימוד עם מתחילים,

כל מי שיש בידו

לתרום מזמנו וכוחותיו

מתבקש להתקשר עמנו.